

Perfloroalkilne i polifloralkilne tvari (PFAS)

Per- i polifluoroalkilne tvari (PFAS) su velika, složena skupina sintetičkih kemikalija koje se koriste u potrošačkim proizvodima diljem svijeta od otprilike 1950-ih. Pojavljuju se u ljudskoj hrani, odjeći (kišne kabanice i čizme, neka odjeća za sport i sl.) i domu kao sastojci raznih svakodnevnih proizvoda. Na primjer, PFAS se koriste za sprječavanje lijepljenja hrane za ambalažu ili posuđe, čine odjeću i tepihe otpornima na mrlje i stvaraju učinkovitiju pjenu za gašenje požara. Posuđe s neprijanjajućim premazom, pakiranja kokica za mikrovalnu pećnicu, vrećice iz pekara i razgradiva ambalaža za pakiranje i prijenos hrane, ambalaža za hranu otporna na masnoću i vodootporna odjeća, izrađeni od PFAS-ova, proizvodi su koji čine naš svakodnevni život manje neurednim, ali ta pogodnost ima svoju cijenu.

Izloženost ljudi PFAS-u je široko rasprostranjena, ali varira ovisno o zemljopisnom području i zanimanju. S vremenom PFAS može iscuriti u tlo, vodu i zrak. Ljudi su najvjerojatnije izloženi ovim kemikalijama konzumiranjem vode ili hrane kontaminirane PFAS-om, korištenjem proizvoda napravljenih s PFAS-om ili udisanjem zraka koji sadrži PFAS. Budući da se PFAS razgrađuju sporo, ako se uopće razgrađuju, ljudi i životinje su im opetovano izloženi, a razine nekih PFAS-a u krvi mogu se povećati tijekom vremena. PFAS su također toksični u ekstremno niskim razinama (tj. čestice po kvadrilijunu), što predstavlja značajan rizik za naše zdravlje. Budući da su gotovo neuništive, nazivaju se "vječnim kemikalijama"¹.

Što se može učiniti u vlastitom domu:

- zamjena neprijanjajućih tava alternativama od nehrđajućeg čelika, lijevanog željeza, stakla ili keramike
- izbjegavanje zagrijavanja hrane umotane u ambalažu otpornu na masnoću. Npr. priprema kokica na ploči štednjaka umjesto u vrećicama za mikrovalnu pećnicu tretiranim PFAS spojevima
- Izbjegavanje kupnje bilo kakvog namještaja, tepiha i posteljine na kojima je označeno da odbijaju vodu ili mrlje. Vrlo je vjerojatno da sadrže PFAS. Prije kupnje provjerite na web stranici proizvođača i na etiketama jesu li proizvodi bez PFAS-a; neki proizvođači sagova i tepiha eliminirali su te kemikalije

¹ Courtney Lindwall (2023) The Natural Resources Defence Council (NRDC); "Forever Chemicals" Called PFAS Show Up in Your Food, Clothes, and Home" (Online)

Dostupno na: <https://www.nrdc.org/stories/forever-chemicals-called-pfas-show-your-food-clothes-and-home#:~:text=PFAS%20are%20also%20toxic%20at,are%20almost%20impossible%20to%20avoid>